

**Souhrnná analytická zpráva
k dotačnímu programu Úřadu vlády
České republiky
Podpora koordinátorů romských
poradců
za rok 2011**

Vypracovali: Zdeněk Uherek a Veronika Beranská
Praha, Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., 2012

Vypracováno na základě objednávky Úřadu vlády ČR, odd. kanceláře Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny

Autoři: Zdeněk Uherek a Veronika Beranská

Autorská instituce: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i.
Na Florenci 3
110 00 Praha 1

se souhlasem vědecké redakce EÚ AV ČR, v.v.i., ve složení:

doc. PhDr. Zdeněk Uherek, CSc. (předseda), prof. PhDr. Jarmila Gabrielová, CSc.,
PhDr. Barbora Gergelová, PhDr. Jana Pospíšilová, PhD., doc. PhDr. Lubomír Tyllner, CSc.,
PhDr. Jiří Woitsch, PhD.

RVO: 68378076

© Úřad vlády České republiky

© Etnologický ústav AV ČR, v.v.i.

Obsah

Základní informace o dotaci.....	4
1. Výše úvazků v souvislosti s koncentrací Romů v kraji.....	8
2. Zařazení koordinátorů v rámci organizační struktury KÚ a agendy, s nimiž byla funkce kumulována	11
3. Pracovní náplň koordinátorů	13
4. Přístup KRKO ke vzdělávání. Absolvovaná školení a kurzy.....	14
5. Aktivity koordinátorů v rámci řešení romských záležitostí	16
Pracovní schůzky, školení, semináře, konference pořádané koordinátory	16
Témata řešená na pracovních schůzkách a seminářích.....	18
Zapojení koordinátora do tvorby strategických dokumentů v kraji.....	20
Účast koordinátora v pracovních skupinách při řešení romských záležitostí.....	22
6. Identifikace překážek, které brání koordinátorovi vykonávat efektivně činnost ve vztahu k příslušníkům romské menšiny.....	25
7. Využití dotace Úřadu vlády ČR	29
Závěry a doporučení k organizaci a k procesu monitorování činnosti KRKO	32
Literatura	35

Základní informace o dotaci

Dotační program Úřadu vlády ČR *Podpora koordinátorů romských poradců* (od roku 2012 vyhlášený pod názvem *Podpora koordinátorů pro romské záležitosti*) byl určen na zabezpečení potřeb pracovní pozice krajských koordinátorů pro romské záležitosti, kteří působí na krajích v rámci přenesené působnosti. Finanční podpora se vztahuje zejména na koordinační aktivity vykonávané koordinátory vůči romským poradcům působícím ve spádové oblasti obcí s rozšířenou působností. Funkce koordinátorů pro romské záležitosti je zřizována krajskými úřady (dále jen „KÚ“) na základě ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., *o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů* (dále jen „zákon č. 129/2000 Sb.“).

Dotace ze státního rozpočtu na program *Podpora koordinátorů romských poradců* pro rok 2011 byly poskytovány krajům prostřednictvím rozpočtové kapitoly 304 – Úřad vlády ČR. Maximální výše dotace na jednoho koordinátora zaměstnaného po dobu 1 roku na plný úvazek byla v podmínkách programu stanovena ve výši 500.000 Kč. Podporovány byly projekty, které byly v souladu s *Koncepcí romské integrace na období 2010 – 2013*.

Krajští koordinátoři působili v roce 2011 na úrovni všech 14 krajů. Dotaci na jejich činnost však čerpalo z dotačního programu pouze 12 krajů, 2 kraje nesplnily podmínky pro poskytnutí dotace. Hl. město Praha nemůže být příjemcem dotace vzhledem k tomu, že se na něj nevztahuje zákon č. 129/2000 Sb.,¹ což je jedna z podmínek pro přidělení dotace. V roce 2011 nebyl podpořen Středočeský kraj, protože nesplnil podmínku včasného vyúčtování dotace přidělené krajskému úřadu v roce 2010.

Celkově bylo v roce 2011 z dotačního titulu přiděleno 5.165.000 Kč, rozděleno bylo 5.065.000 Kč a v rámci přidělených prostředků z titulu bylo ke konci roku 2011 vyčerpáno 4.565.700 Kč. Tabulka shrnuje čerpání dotace v jednotlivých krajích.

¹ Toto město je upraveno zákonem č. 131/2000 Sb., *o hlavním městě Praze*.

Tab. č. 1 Přehled přerozdělených dotací jednotlivým krajům za rok 2011 v rámci programu Podpora koordinátorů romských poradců²

Krajský úřad	Dotace
Praha	0
Středočeský kraj	0
Ústecký kraj	375 000
Královéhradecký kraj	250 000
Jihomoravský kraj	200 000
Plzeňský kraj	250 000
Jihočeský kraj	500 000
Moravskoslezský kraj	425 000
Olomoucký kraj	450 000
Zlínský kraj	500 000
Liberecký kraj	475 000
Kraj Vysočina	390 700
Pardubický kraj	450 000
Karlovarský kraj	300 000

V souladu se zadáním se analýza soustřeďuje na následující problémové okruhy:

1. výše úvazků koordinátorů v souvislosti s koncentrací Romů v kraji;
2. zařazení koordinátorů v rámci struktury KÚ a agendy, s nimiž byla funkce v roce 2011 kumulována;
3. pracovní náplň koordinátorů;
4. přístup koordinátorů ke vzdělání;
5. aktivity koordinátorů v rámci řešení romských záležitostí;
6. identifikace překážek, kterým v roce 2011 při výkonu funkce čelili;
7. využití dotace Úřadu vlády ČR;
8. závěr a doporučení.

Předmětem souhrnné analýzy dotačního programu *Podpora koordinátorů romských poradců* bylo 12 závěrečných zpráv k projektům podpořeným v roce 2011. Souhrnná analýza vychází primárně z údajů uvedených v těchto závěrečných zprávách. Tyto zprávy byly vypracovány

² Tabulka je převzata ze Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2011. Praha, Rada vlády ČR pro záležitosti romské menšiny 2012.

krajskými koordinátory a verifikovány hejtmany krajů, kteří svým podpisem stvrdili správnost uvedených údajů.

Jako doplňkový zdroj informací posloužila *Zpráva o stavu romské menšiny v ČR za rok 2011* a její příloha *Zpráva o situaci romské menšiny v krajích za rok 2011*, údaje poskytnuté pracovníky kanceláře Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny a informace od krajských koordinátorů, kteří se ve dnech 13. a 14. listopadu 2012 účastnili výjezdního zasedání krajských koordinátorů pro romské záležitosti v Ústí nad Labem.

Použité zdroje dat umožnily především porovnat situaci v jednotlivých krajích, postavení koordinátorů na jednotlivých krajských úřadech, náplň jejich práce a jednotlivé aktivity koordinátorů týkající se romské tematiky. Závěrečné zprávy jsou též kvalitním identifikátorem subjektivního vnímání překážek tak, jak o nich krajští koordinátoři hovoří. Kvantum a kvalita jejich práce a efektivita, s jakou je jejich funkce realizována, ukazují závěrečné zprávy spíše zprostředkovaně, neboť se jedná o subjektivní hodnocení, které vypracovali sami koordinátoři. Detailnější rozbor by byl možný pouze na základě terénního šetření, které by se odehrávalo přímo v krajích. Samozřejmě, že by se nemuselo jednat o specializovaný výzkum práce koordinátorů. Data by mohla být shromážděna i v rámci jiných šetření týkajících se romské problematiky. Ke zkvalitnění výpovědní hodnoty závěrečných zpráv by též byla vhodná užší interakce analytika s tvůrci zpráv. To znamená uspořádání focus group, dílny nebo umožnění rozprav s koordinátory tak, abychom se mohli zaměřit nejen na to, *co* koordinátoři deklarovali, ale *proč* některé informace ve zprávě akcentovali a jiné nikoli. V zodpovězení této otázky jsme prozatím pouze na začátku.

Se závěrečnými zprávami krajských koordinátorů realizátoři studie pracovali dvojím způsobem. V první řadě jako s jednoduchou formou dotazníku, který je přesycen relativně nejednoznačnými otevřenými otázkami, dále také jako s textem, který skrývá určité vnitřní významy, ukazuje, jakým způsobem se pisatel dívá na svět. Obě formy jsou metodologicky dobře ukotveny v dostupné literatuře.

Práce s daty, které bychom mohli uvažovat jako kvantitativní, byla na jednu stranu zjednodušena v tom, že ke zpracování byl určen celý základní soubor, na druhé straně komplikována tím, že zde nedošlo k žádné původní operacionalizaci, ani data nebyla určena k testování předem stanovených hypotéz.³ Jejich zpracování a interpretace byla komplikována tím, že každý koordinátor je vytvářel jinak a po svém a každý do nich zahrnoval jiný segment reality. Naším úkolem tedy bylo především zjednodušit variabilitu dat jejich kódováním, indexováním a vytvořením škál, v nichž by data reprezentovala jednoduché výroky a byla přístupná případně i určité kvantifikaci.⁴

Textová analýza naopak vyžaduje práci s variabilitou, kde bohatost vyjádření pomáhá rozkrývat významy. Závěrečné zprávy jsou v tomto případě vnímány jako symbolické vyjádření určité situace, v níž se koordinátoři nachází (McKee 2003). Odpovědi na jednotlivé otázky lze v tomto případě obrazně chápat jako nekompletní text, který je třeba dešifrovat,

³ Podrobněji např. Bernard 2000; Hendl 1999 a další.

⁴ Podrobněji např. Bernard 2000.

nebo rekonstruovat, abychom na jeho základě byli schopni pochopit postavení a práci určitého souboru osobností.⁵ Vzhledem ke vhodnosti kombinovat kvantitativní a kvalitativní procedury, vzniká takto typ smíšené analýzy (resp. výzkumu), kde kvantifikace doplňuje analýzu zaměřenou na obsah výzkumných zpráv.⁶

Určitou předností bylo, že tento program byl analyzován již podruhé. V roce 2008 byl program analyzován Mgr. Ivanou Šimíkovou z Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i., a doporučení vzniklá na základě této analýzy již byla včleněna do struktury formuláře závěrečné zprávy k podpořeným projektům.

⁵ Blížíme se zde buďto interpretativní (Geertz 2000) nebo hermeneutické (Gadamer 2000) metodě, v předkládané analýze spíše jen v náznacích.

⁶ Smíšený výzkum viz např. Hendl 2005: 60–62.

1. Výše úvazků v souvislosti s koncentrací Romů v kraji

Krajští koordinátoři pro romské záležitosti (dále jen „KRKO“) jsou organizačně zařazeni do struktury jednotlivých krajských úřadů, kde vykonávají agendu KRKO buďto na plný pracovní úvazek, nebo je jejich agenda kumulována s jinou funkcí a pak se věnují romským záležitostem pouze na část úvazku.

Plný pracovní úvazek byl na výkon funkce KRKO přiznán v Praze, ve Zlínském a Jihočeském kraji. V ostatních krajích byla funkce kumulována s jinou agendou, na níž byl zpravidla vyčleněn nižší pracovní úvazek než na výkon funkce KRKO. Úvazek 0,5 nebo nižší byl na výkon funkce KRKO vyčleněn v kraji Plzeňském, Královéhradeckém a Jihomoravském. V Ústeckém kraji byla funkce KRKO část roku neobsazena z důvodu ukončení pracovního poměru KRKO do doby, než v červnu nastoupil nový pracovník. Jeho úvazek se pak ve sledovaném období pohyboval mezi 0,75 a 0,55. V Pardubickém kraji byla funkce též část roku neobsazena v souvislosti s dlouhodobou nemocí a úmrtím koordinátorky.

Průměrná výše úvazku KRKO byla v roce 2011 0,76. Souvislost výše úvazku a početnosti romské menšiny v daném kraji ukazuje následující tabulka.

Tab. č. 2 Přehled výše úvazků KRKO v roce 2011 ve vztahu k počtu Romů v jednotlivých krajích ČR

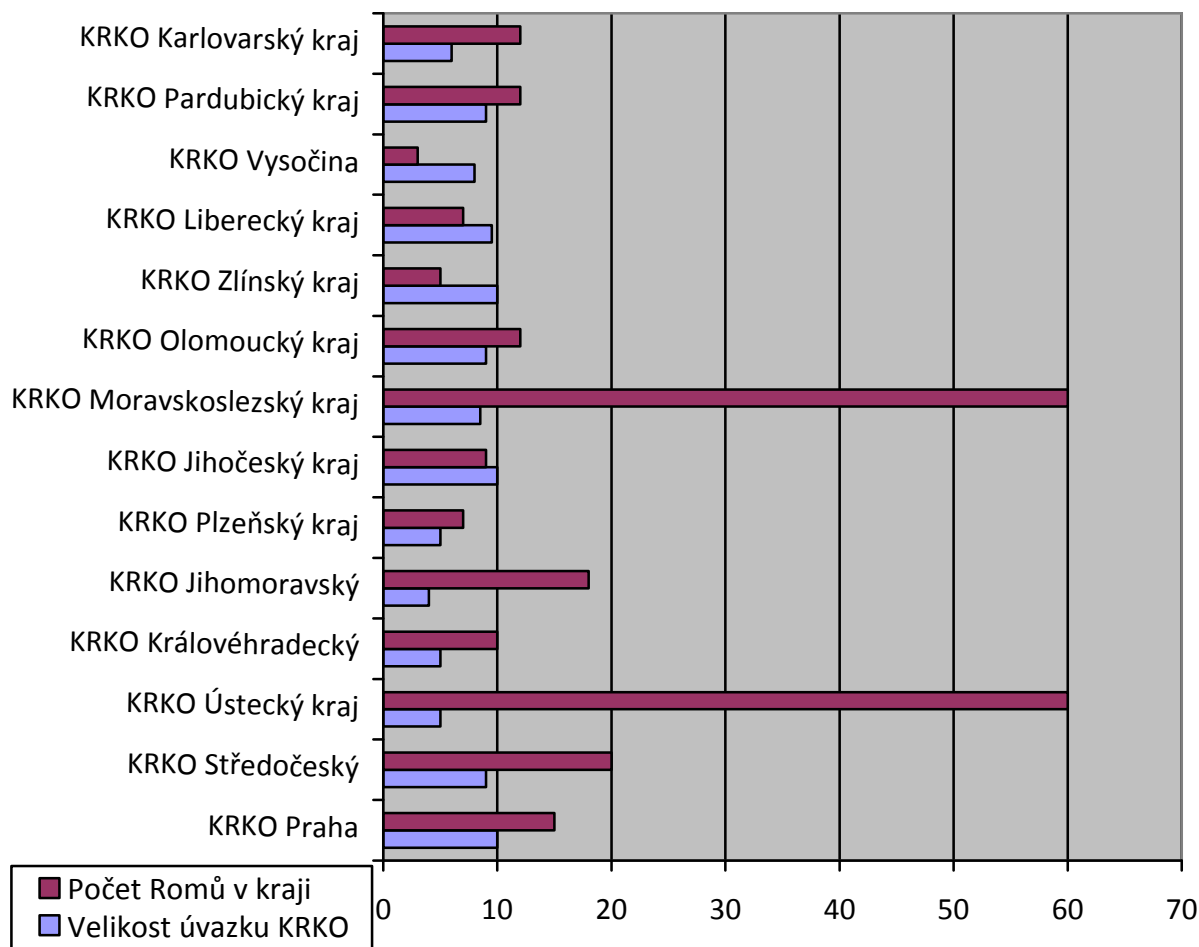
Kraj	Výše úvazku na KRKO	Počet Romů v lokalitě v tisících osob ⁷
Praha	1,00	15
Středočeský	0,90	20
Ústecký	0,75 (leden – únor 2011); od 1. března do 15. května pozice neobsazena; 0,55 (od 15. června – prosinec 2011); průměr 0,42.	60
Královéhradecký	0,50	10
Jihomoravský	0,40	18
Plzeňský	0,50	7
Jihočeský	1,00	9
Moravskoslezský	0,85	60
Olomoucký	0,90	12
Zlínský	1,00	5
Liberecký	0,95	7
Vysočina	0,80	3
Pardubický	0,90	12
Karlovarský	0,60	12

⁷ Na základě odhadů KRKO v krajích. Viz příloha Zprávy o stavu romské menšiny v České republice v roce 2011. Kvalifikované odhady realizátoři studie opravovali a dopočítávali pro účely tohoto textu. Celkový počet Romů v ČR je dle upravených odhadů 250 tis. osob. Podhodnoceny se jeví kvalifikované odhady zejména pro Plzeňský kraj.

Jakkoli je obtížné odhadovat počty Romů v jednotlivých krajích, je z tabulky zřejmé, že početnost romské menšiny a výše pracovního úvazku nesouvisí.⁸

Následující graf zobrazuje relaci velikosti romské menšiny a velikosti úvazku. Aby byl vztah zřetelnější, realizátoři studie násobili pracovní úvazek koeficientem 10.

Graf č. 1 Výše úvazků koordinátorů za rok 2011 a jejich porovnání s počtem Romů v jednotlivých krajích

Z grafu vyplývá, že výše pracovního úvazku KRKO, vzhledem k početnosti romské menšiny, je výrazně podprůměrná zejména v Moravskoslezském a Ústeckém kraji, kde je nejen vysoká koncentrace Romů a sociálně vyloučených romských domácností, ale i zvýšené sociální napětí, konfliktní mezilidské soužití a vyšší počet protiromských akcí pořádaných extremistickými uskupeními. Nelze opomenout, že se jedná o strukturálně postižené kraje, kde jsou horší podmínky a méně dostupné zdroje pro realizaci politiky romské integrace

⁸ Korelační koeficient mezi hodnotami „výše úvazku KRKO“ a „počet Romů v lokalitě je 0,148368883

vzhledem k charakteru problémů obou regionů. Výrazně nízký byl v roce 2011 pracovní úvazek KRKO v Jihomoravském kraji, který byl ve sledovaném období nejnižší v celé republice (0,4).

2. Zařazení KRKO v rámci organizační struktury KÚ a agendy, s nimiž byla funkce kumulována

Zařazení KRKO řeší každý KÚ v souladu s vlastními potřebami, z tohoto důvodu je v ČR postavení koordinátorů v rámci úřadů nejednotné.

Vzhledem ke komplexnosti problematiky, kterou KRKO řeší, se jeví jako relativně optimální zařazení přímá podřízenost KRKO hejtmánovi kraje. Ačkoliv je toto doporučení uvedeno v *Metodické příručce k výkonu přenesené působnosti v oblasti prosazování práv příslušníků romské komunity a integrace romské komunity do společnosti* (Gojová a kol. 2007), je takové zařazení KRKO do organizační struktury KÚ preferováno spíše výjimečně. V roce 2011 byla takto organizačně zařazena pouze koordinátorka Zlínského kraje. Organizační zařazení KRKO a kumulaci agend shrnuje následující tabulka.

Tab. č. 3 Organizační zařazení a agenda, s níž byla funkce KRKO v roce 2011 kumulována

Koordinátor	Organizační zařazení	Agenda, s níž je funkce kumulována
KRKO Praha	Odbor sekretariát radního pro oblast kultury, cestovního ruchu a zahraničních vztahů	bez kumulace
KRKO Středočeský	Odbor sociálních věcí, oddělení soc. služeb a humanitárních činností	0,10 agenda integrace cizinců
KRKO Ústecký kraj	Odbor sociální	od června 2011 0,45 projektová manažerka individuálních projektů kraje
KRKO Královéhradecký	Odbor sociálních věcí, oddělení sociální práce, prevence a sociálně právní ochrany	0,50 úvazek koordinátor prevence kriminality
KRKO Jihomoravský	Odbor školství, oddělení prevence a volnočasových aktivit	0,60 agenda národnostních menšin, zejména vzdělávací programy
KRKO Plzeňský	Odbor soc. věcí, odd. organizačně správní	0,50 agenda integrace cizinců
KRKO Jihočeský	Odbor sociálních věcí, oddělení prevence a humanitárních činností	bez kumulace
KRKO Moravskoslezský	Odbor sociálních věcí	agenda národnostních menšin
KRKO Olomoucký	Odbor sociálních věcí, odd. sociálně právní ochrany dětí	0,1 agenda integrace cizinců, azylantů a národnostních menšin
KRKO Zlínský	Odbor Kancelář hejtmána kraje	bez kumulace
KRKO Liberecký	Odbor sociálních věcí, oddělení sociální práce	0,05 agenda etnické menšiny a cizinci
KRKO Vysočina	Odbor sociálních věcí, odd. soc. správy	0,20 agenda registrace sociálních služeb
KRKO Pardubický	Odbor sociálních věcí, odd. koncepční	0,10 agenda azylantů a cizinců
KRKO Karlovarský	Odbor sociálních věcí	0,40 agenda integrace cizinců a agenda národnostních menšin

V zařazení převládá odbor sociálních věcí, resp. sociálních věcí a zdravotnictví (8 případů), v 1 případě byl koordinátor zařazen do odboru školství, v 1 případě do odboru kancelář hejtmána.

Oddělení, kde se v rámci odboru sociálních věcí koordinátoři nacházejí, se opět diferencují. Oddělení, v jejichž rámci pracují, jsou následující:

- oddělení humanitních činností;
- oddělení organizačně správní;
- oddělení prevence a humanitních činností;
- oddělení sociálních služeb;
- oddělení sociálně-právní ochrany;
- oddělení sociální práce;
- oddělení sociální správy;
- prevence a volnočasových aktivit (odbor školství).

Uvedený výčet signalizuje, že na každém krajském úřadě má koordinátor poněkud jiné postavení, jiné pracovní klima a jinak orientované nadřízené. Z hlediska zařazení se nenašly v ČR ani dva KÚ, které by zařadily krajské koordinátory identicky.

Krajští koordinátoři nemají též shodné pracovní podmínky a popis práce.

Zařazení v rámci KÚ odpovídá též kumulace funkcí. Ve třech případech je KRKO bez kumulace (Praha, Zlínský kraj, Jihočeský kraj). Nejčastější kumulace je s agendou menšin obecně a cizinců, resp. integrace cizinců, integrace cizinců, azylantů apod. (8 případů). V dalších případech je funkce kumulována s koordinací prevence kriminality, registrací sociálních služeb, v jednom případě též s funkcí projektové manažerky individuálních projektů kraje.

3. Pracovní náplň koordinátorů

Předmět činnosti ve všech případech souhlasil se základními úkoly koordinátora tak, jak byly vymezeny v zásadách a podmínkách pro poskytování dotace v roce 2011. Samotné aktivity byly popsány v jednotlivých závěrečných zprávách KRKO na různých stupních obecnosti:

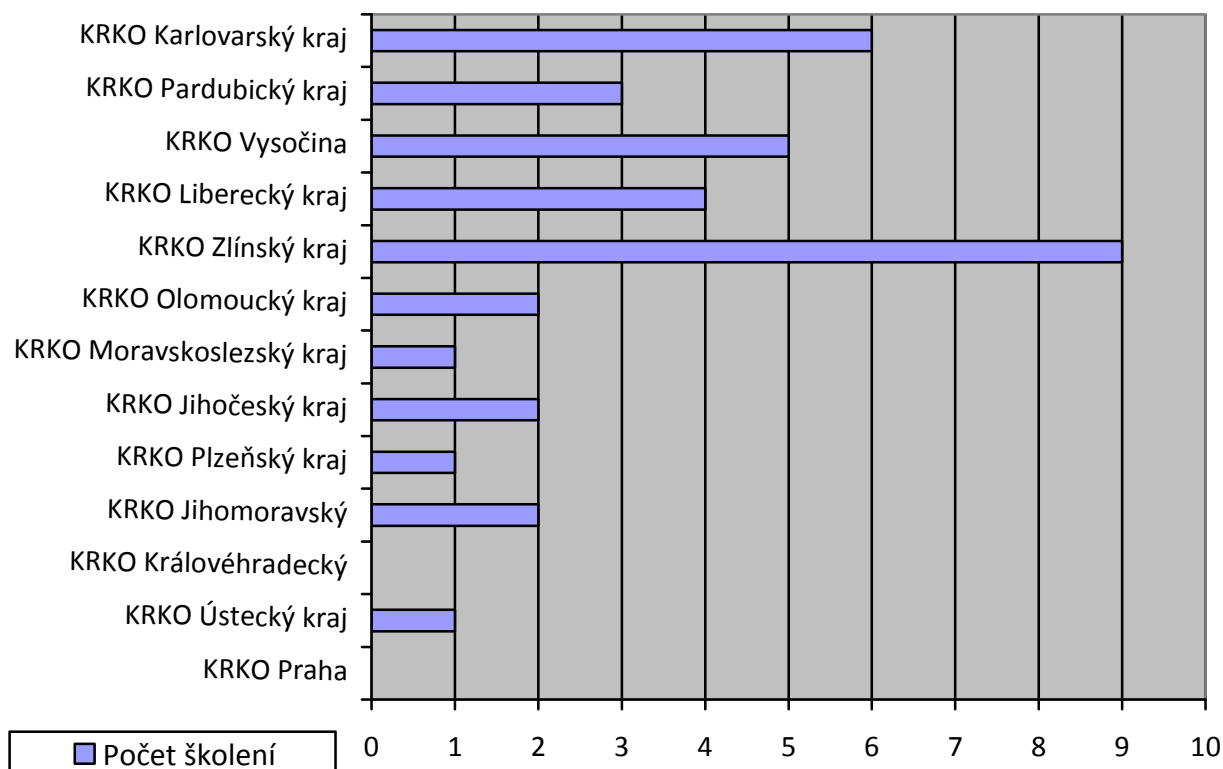
1. Konzultační a poradenská činnost pro romské poradce, terénní pracovníky a neziskové organizace.
2. Metodické usměrňování činností romských poradců a terénních pracovníků.
3. Koordinace prací v oblastech velkého sociálního napětí nebo konfliktu.
4. Participace na aktualizaci Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb.
5. Spolupráce se školami, metodická pomoc pro vedení škol s multikulturním zaměřením.
6. Spolupráce s regionálními Centry podpory inkluzivního vzdělávání.
7. Spolupráce s Úřadem vlády ČR – s pracovníky kanceláře Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny a Agentury pro sociální začleňování.
8. Účast na seminářích, diskusních fórech a dalších akcích vztahujících se k romské menšině.
9. Vyjadřování se k materiálům vztahujícím se k Romům z vládních orgánů, dohled nad realizací dotačních programů, koncepcí romské inkluze na úrovni krajů atd.
10. Spolupráce s dalšími odbory KÚ, zejména pokud se jejich činnost vztahovala ke školství, sociálním službám nebo k sociálně vyloučeným komunitám.
11. Zpracovávání stanovisek k návrhům zákonů a k návrhům vyhlášek a předpisů týkajících se romské menšiny.
12. Přenášení podnětů z jednotlivých agend, které zabezpečuje MPSV a MV ČR a které se týkají romské menšiny.
13. Zvyšování vlastní odborné způsobilosti doplňováním znalostí všemi dostupnými formami.
14. Plnění úkolů vyplývajících z předpisů EU a mezinárodních smluv.

4. Přístup KRKO ke vzdělávání. Absolvovaná školení a kurzy

KRKO se v průběhu roku vzdělávali a navštěvovali akce týkající se jejich specializace. Znalosti a zkušenosti si doplňovali kromě kurzů též návštěvami konferencí a seminářů. V průměru v roce 2011 absolvovali jednu až dvě konference a semináře. Tři akce uváděné KRKO souvisely přímo s činností Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny. Jedna akce souvisela s Agenturou pro sociální začleňování. Ostatní akce byly organizovány dalšími subjekty. V seznamu nebyla zaznamenána žádná školení, žádné semináře nebo konference, které by nesouvisely s náplní práce KRKO. Témata konferencí, seminářů nebo školení, kterých se KRKO zúčastnili, byly následující:

1. Zadluženost romských rodin.
2. Psychosociální problémy (zvládání problémových jedinců, kurz asertivity, komunikační dovednosti).
3. Sociální vyloučení.
4. Zdravotní situace a hygiena Romů.
5. Provázanost krajských koordinátorů.
6. Spolupráce se školami.
7. Romská kultura.
8. Romská konference.
9. Rodinná politika.
10. Integrovaný operační program MPSV.
11. E- learning.

Graf č. 2 Počet navštěvovaných kurzů jednotlivými KRKO⁹

KRKO si v oblasti vzdělávání vybírali relativně libovolně v souladu se svými vzdělávacími potřebami a preferencemi. Výčet svědčí o tom, že tato oblast není striktně omezena pravidly poskytovatele dotace či standardizována vedením krajského úřadu. Každý KRKO měl vlastní představy, jaká školení by měl pro efektivnější výkon své funkce absolvovat. Uvedený výčet nelze považovat za zcela vyčerpávající. Akce, které přímo nesouvisely s dotačním programem KRKO, koordinátoři do závěrečných zpráv neuváděli.

⁹ Ke KRKO Praha a Středočeský kraj nejsou dostupné relevantní informace, neboť příslušní KRKO nebyli součástí analyzovaného dotačního programu.

5. Aktivity koordinátorů v rámci řešení romských záležitostí

5.1 Pracovní schůzky, školení, semináře, konference pořádané koordinátory

Metodická práce s romskými poradci, s terénními pracovníky obcí a nevládními neziskovými organizacemi je jednou z klíčových úloh KRKO stejně, jako zprostředkovávání informací přicházejících z ústředních orgánů. Ze závěrečných zpráv vyplývá, že bez ohledu na výši úvazku, KRKO pořádal zpravidla alespoň jednu až dvě akce typu konference nebo semináře za rok, které se vztahovaly k romské problematice. V některých případech se stával spolupořadatelem podobné akce. Údaje nejsou uváděny za hl. město Prahu a Středočeský kraj, neboť ty nečerpaly na činnost koordinátora dotaci z programu Úřadu vlády ČR a nevypracovávaly tedy pro Úřad vlády ČR závěrečnou zprávu s informacemi o průběhu realizace projektu.

Tab. č. 4 Akce pořádané jednotlivými krajskými koordinátory

Koordinátor	Akce 1	Akce 2	Akce 3	Akce 4
KRKO Ústecký	Drogová problematika			
KRKO Královéhradecký	Specifika sčítání Romů a národnostních menšin v Královéhradeckém kraji ----- Dobré praxe v Královéhradeckém kraji k eliminaci sociálního vyloučení	Finanční gramotnost ----- Dluhové poradenství, práce se zadluženým klientem ----- Legislativa, dohled nad zadluženým klientem	Akreditovaný kurz Motivační rozhovory s nemotivovaným klientem ----- Zaměstnávání sociálně vyloučených a dlouhodobě nezaměstnaných osob	Romský žák v současné škole ----- Kazuistické semináře 6 x
KRKO Jihomoravský	Romské dny Hodonín 2011 – setkání zástupců občanských sdružení			
KRKO Plzeňský	Pracovní setkání krajského koordinátora s romskými poradci ORP a zástupců NNO poskytujících sociální služby osobám v sociálně vyloučených lokalitách a příslušníkům romské komunity.			
KRKO Jihočeský	Pracovní schůzky romských poradců	Pracovní schůzka v rámci Semináře	Pracovní schůzka v rámci semináře k	

Koordinátor	Akce 1	Akce 2	Akce 3	Akce 4
	obcí s rozšířenou působností na Krajském úřadě	k sociálně vyloučeným lokalitám	zadluženosti v romských sociálně vyloučených lokalitách	
KRKO Moravskoslezský	Seminář pro obce zaměřené na problematiku implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků na území kraje (ve spolupráci s Výborem pro národnostní menšiny)	Setkání se zástupci nestátních neziskových organizací k zapojení do individuálního projektu kraje zaměřeného na podporu a realizaci sociálních služeb v sociálně vyloučených lokalitách na území kraje		
KRKO Olomoucký	Porada pracovníků zajišťujících integraci romských komunit ----- Setkání zástupců poskytovatelů sociálních služeb	Konference „Mezikulturní dialog: Role médií v integraci cizinců a Romů“	Konference „Mezikulturní dialog: Role médií v integraci cizinců a Romů“ Pořádalo více institucí	Konference Investiční podporu projektů sociálních služeb ve vyloučených lokalitách Hlavní pořadatel: MPSV – KRKO lokálně akci zabezpečoval
KRKO Zlínský	Seminář ke sčítání lidu pro romské poradce	Dvoudenní seminář týkající se záležitostí romské komunity pro terénní pracovníky, asistenty pedagoga a zdravotní pracovníky	Vyhodnocení terénní práce ve Zlínském kraji za rok 2011 s terénními pracovníky neziskových organizací	
KRKO Liberecký	Seminář NNO, poradců, zástupci měst a obcí ke koncepci romské integrace	Metodická porada s poradci obcí III. typu (uskutečňuje se 2x ročně)	Školení: Nabídka podpory při realizaci projektů v kraji zaměřených na pomoc romské menšině	
KRKO Vysočina	0			
KRKO Pardubický	Několikrát svolání komise Rady Pardubického kraje pro integraci romské komunity a dalších etnických skupin			
KRKO Karlovarský	Koordinátor se podílel na přípravě a průběhu II. konference prevence kriminality v Sokolově	Koordinátor spolu s protidrogovým koordinátorem, ve spolupráci s o.p.s. Člověk v tísni (zajištění lektorské	Koordinátor zajišťoval opakovaně přednášky na školách spojená s pásmem „Mnoho	

Koordinátor	Akce 1	Akce 2	Akce 3	Akce 4
		činnosti) zajišťoval v Krajské knihovně Karlovarského kraje pro neziskové organizace seminář „Romové a etnické menšiny“.	o nich nevíme aneb fakta o Romech“	

Tabulka ukazuje relativně velký počet schůzek, seminářů a obdobných akcí v Královéhradeckém kraji, Olomouckém kraji, v Karlovarském kraji, v Libereckém a Zlínském kraji. Výčet je ovšem též ovlivněn způsobem zpracování otázky do zprávy. Někteří KRKO započítávali jako organizaci konference, nebo semináře i participaci na pořádání akcí jinými organizacemi, jiní nikoli. V tomto ohledu by tedy bylo na místě jasněji formulovat otázku či ukazatel ve formuláři závěrečné zprávy.

5.2 Témata řešená na pracovních schůzkách a seminářích

KRKO se v roce 2011 scházeli a spolupracovali s dalšími subjekty zabývajícími se romskou problematikou v kraji k následujícím tématům:

- Metodika práce s romskou menšinou.
- Pokyny vydávané Radou vlády ČR pro záležitosti romské menšiny a jejich aplikace.
- Působení Agentury pro sociální začleňování v kraji, výsledky Agentury a možnosti kooperace s ní.
- Informace a komentáře k řešení individuálních krajských projektů, nebo příprava individuálních projektů.
- Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 a jeho zabezpečení ve vztahu k obyvatelům sociálně vyloučených romských lokalit.
- Připomínkování střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb v kraji.
- Postavení asistenta pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním na školách, kde se vzdělávají žáci se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Bydlení klientů, vystěhování z ubytoven, past ubytoven.
- Zadluženost klientů, exekuce.
- Vzájemná nesnášenlivost při soužití.
- Nezaměstnanost.

- Metodické pokyny a diskuse ke krizovým událostem a eliminaci sociálních tenzí (např. v Ústeckém kraji události na Šluknovsku nebo v Karlovarském kraji v Rotavě).
- Problematika zadluženosti a strategie oddlužování, včetně právních možností v této oblasti.
- Sociální reforma se zaměřením na problematiku dávek v hmotné nouzi.
- Prezentace služeb jednotlivých NNO.

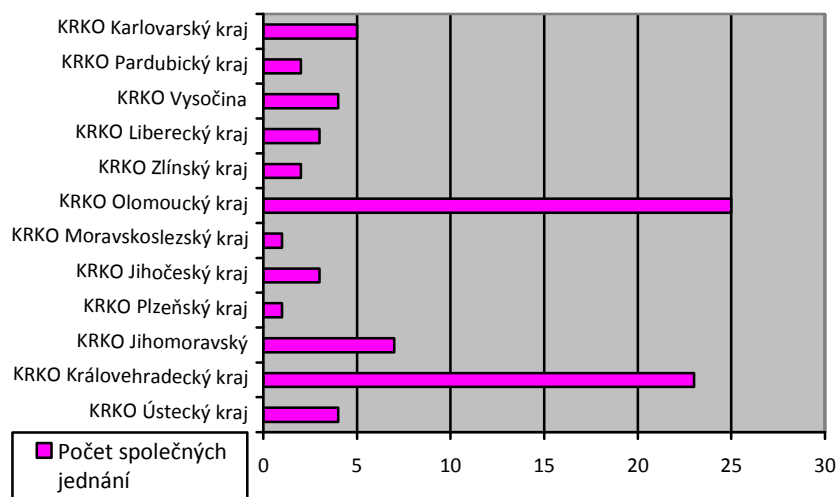
Metodické porady uskutečněné z iniciativy KRKO probíhaly také s řediteli škol (např. v Jihomoravském kraji). Docházelo též k setkávání formou návštěv KRKO na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností, kde KRKO konzultovali situaci místních Romů a řešení jejich problémů s pověřenými pracovníky úřadu či jiných institucí, které se ve spádové oblasti obce zabývaly romskými záležitostmi. Takto postupoval například KRKO Olomouckého a Královéhradeckého kraje, kde byla frekvence těchto setkání vyšší než v jiných krajích.

Jako součást pravidelných setkávání s pracovníky zabývajícími se romskou problematikou v krajích uváděli koordinátoři také metodické dohlídky obecních úřadů obcí s rozšířenou působností v oblasti plnění úkolů napomáhajících výkonu práv příslušníků romské menšiny a integraci romské menšiny do společnosti.

V kraji Vysočina se KRKO setkával se zástupci NNO a dalších organizací zaměřených na romskou menšinu při vypracovávání SWOT analýzy v oblasti vzdělávání, která je zajímavým podkladovým materiálem, v němž jsou některé problémy se vzděláváním dětí romských klientů přesněji formulovány.

Roční frekvenci v jednotlivých krajích shrnuje následující graf. Vzhledem k tomu, že někteří KRKO nevyjádřili frekvence číselně, jsou některé frekvence odvozeny z jejich slovního vyjádření v textu.

Graf č. 3 Frekvence setkávání KRKO se zástupci NNO a KRKO na společných jednáních organizovaných KRKO

5.3 Zapojení koordinátora do tvorby strategických dokumentů v kraji

KRKO uváděli, že se podíleli zejména na aktualizacích *Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v krajích*. Tvorbu tohoto dokumentu buďto přímo koordinovali (např. Olomoucký kraj), nebo se v rámci ustavené pracovní komise podíleli na přípravě částí týkajících se etnických menšin, sociálního vyloučení, romské menšiny a podobně.

Dále připomínkovali vzdělávací plány a *Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v jednotlivých krajích*. Byli též zapojeni do činnosti pracovních skupin utvořených za účelem komunitního plánování na úrovni obcí při tvorbě obecních střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb. Tam, kde byly střednědobé plány připraveny již v minulých letech (např. Zlínský kraj), tam byla aktivita v této oblasti menší.

Tab. č. 5 Práce KRKO na strategických dokumentech

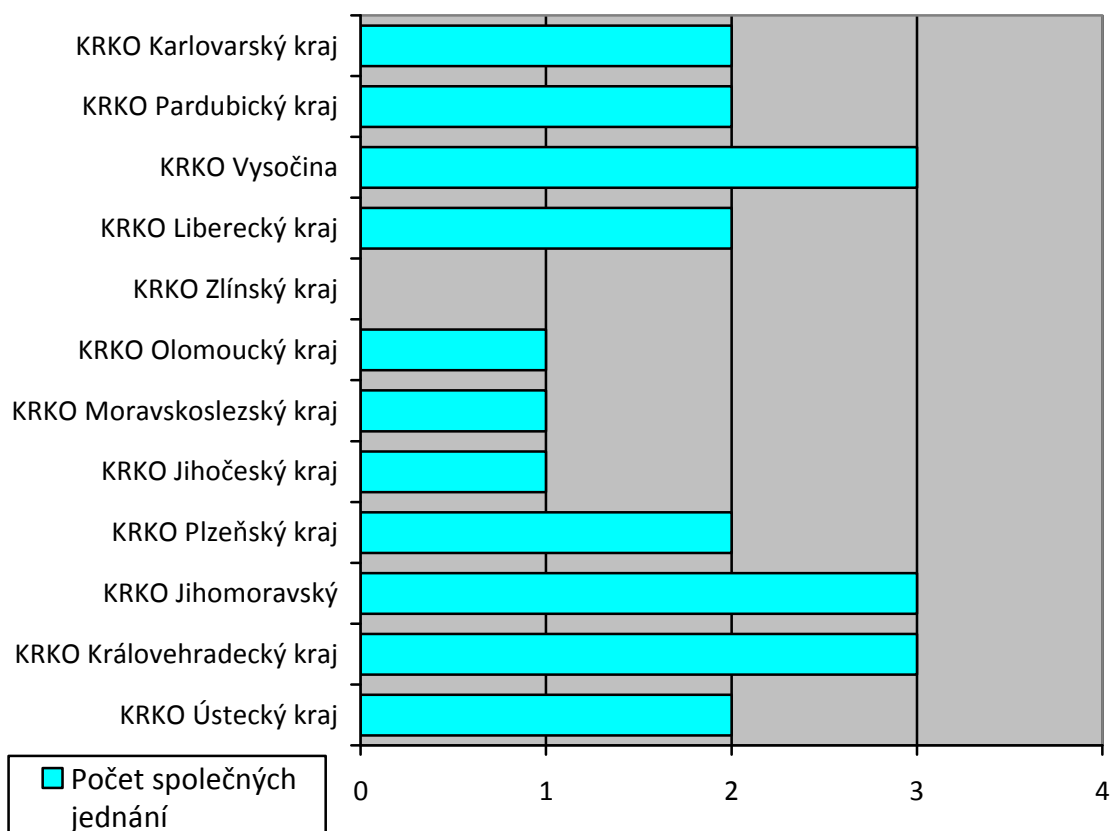
Koordinátor	Dokument 1	Dokument 2	Dokument 3
KRKO Ústecký kraj	Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2012–2013	Strategie prevence kriminality Ústeckého kraje	
KRKO Královéhradecký kraj	Koncepce prevence kriminality Královéhradeckého kraje 2012–2016	Plán rozvoje Královéhradeckého kraje (připomínkování)	Projekt Mezinárodní spolupráce v oblasti sociálně vyloučených lokalit
KRKO Jihomoravský kraj	Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Jihomoravském kraji	Připomínkování vládních dokumentů podle pokynů hejtmana
KRKO Plzeňský kraj	Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Plzeňském kraji	Monitoring aktuální situace v sociálně vyloučených lokalitách Plzeňského kraje (spolupráce na dokumentu)	
KRKO Jihočeský kraj	Podpora sociálního začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením na území Jihočeského kraje (dokumenty ke grantovému programu)		
KRKO Moravskoslezský kraj	Strategie integrace romské komunity žijící na území Moravskoslezského kraje na období 2011–2014		
KRKO Olomoucký kraj	Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Olomouckého kraje pro roky 2011–2014		

Koordinátor	Dokument 1	Dokument 2	Dokument 3
KRKO Zlínský kraj			
KRKO Liberecký kraj	Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb	Spolupracuje s pracovními skupinami při tvorbě komunitních plánů obcí	
KRKO kraj Vysočina	Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb	Program rozvoje kraje Vysočina, jehož součástí je Profil kraje Vysočina	Strategie integrace sociálně vyloučených komunit
KRKO Pardubický	Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje 2012–2015	Komunitní plán rozvoje sociálních a souvisejících služeb ve městě Pardubice – aktualizace 2011	
KRKO Karlovarský	Koordinátor se aktivně zapojil do tvorby strategických plánů tvořených v rámci lokálních partnerství v Jáchymově a Sokolově, které zpracovala Agentura pro sociální začleňování		

Přehled v tabulce ukazuje nejen aktivity samotných KRKO, ale též spektrum dokumentů, jejichž tvorbou a připomínkováním byli KRKO v roce 2011 pověřeni. Jádro těchto dokumentů tvoří střednědobé plány sociálních služeb, komunitní plány, méně často výhledy týkající se školské soustavy, prevence kriminality, strategie integrace vyloučených komunit. Relativně málo se KRKO dostávali ke spolupráci v oblasti bytové politiky nebo politiky zaměstnanosti v jednotlivých krajích.

Povaha předložených vyjádření umožňuje rámcovou kvantifikaci vyjádřenou následujícím grafem.

Graf č. 4 Počty strategických dokumentů, na nichž se KRKO v roce 2011 podíleli

5.4 Účast koordinátora v pracovních skupinách při řešení romských záležitostí

Kromě toho, že KRKO pořádali zasedání vlastních pracovních skupin zaměřených na řešení romských záležitostí, většina z nich byla členy či se jako hosté účastnili zasedání pracovních skupin jiných institucí, které se zabývaly nejčastěji prevencí kriminality v krajích. Dále byli členy hodnotitelských komisí u dotačních programů, z nichž se přerozdělovaly finanční prostředky z rozpočtu krajů. Působili též jako členové pracovních skupin pro etnické menšiny, pro integraci cizinců a podobně.

Pět KRKO bylo v roce 2011 také členy *Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny*. Všichni krajsí koordinátoři se člensky účastnili *Výboru pro spolupráci se samosprávami a koncepci romské integrace*. Tři KRKO (konkrétně za Středočeský, Olomoucký a Zlínský kraj) byli členy *Monitorovacího výboru Agentury pro sociální začleňování*. Oba výbory jsou

pracovními orgány Rady. Koordinátoři měli tedy možnost významně ovlivnit směřování politiky romské integrace na národní úrovni.

Počet členství v jednotlivých pracovních skupinách a grémiích je determinován zkušeností jednotlivých KRKO, jejich organizačním zařazením a postavením na krajských úřadech, otevřeností ke spolupráci a komunikativností, respektem k jejich osobnosti a k výkonu funkce KRKO ze strany dalších institucí působících na krajské i obecní úrovni. KRKO jsou v průměru členy jedné až tří komisí nebo pracovních skupin.¹⁰

Vedle členství KRKO ve specifických komisích a pracovních skupinách týkajících se sociálního vyloučení, kriminality a dalších sociálně patologických jevů, se krajsští koordinátoři občasně angažují v pracovních skupinách, jejichž činnost má dopad i na širší skupiny obyvatelstva (bytové komise, pracovní skupiny pro poskytování sociálních služeb). Tento trend lze pokládat za vysoce pozitivní, neboť na těchto grémiích lze obhajovat rozhodnutí ve prospěch Romů, které se dotýkají širokého spektra obyvatel a nikoli jen rozhodnutí a programy, které jsou limitovány tematikou kriminality, národnostních menšin, sociálního vyloučení a podobně.

Spektrum pracovních skupin a dalších grémií, na kterých KRKO participují, je shrnuto v následující tabulce.

Tab. č. 6 Pracovní skupiny s účastí KRKO

Koordinátor	Pracovní skupina 1	Pracovní skupina 2	Pracovní skupina 3
KRKO Ústecký	Pracovní skupina pro prevenci kriminality		
KRKO Královéhradecký	Stálý host Komise pro lidská práva Královéhradeckého kraje	Členka komise specifické prevence ----- Členka pracovní skupiny k přidělování dotací romským žákům středních škol na MŠMT	Členka výboru pro spolupráci se samosprávami při Úřadu vlády ČR
KRKO Jihomoravský	Pracovní skupina prevence kriminality		
KRKO Plzeňský	Koordinační skupina pro integraci cizinců	Člen hodnotitelské komise k Programu podpory sociálních služeb v sociálně vyloučených romských komunitách	
KRKO Jihočeský	Člen skupiny Prevence kriminality		
KRKO Moravskoslezský	Člen komise pro hodnocení žádostí dotačního titulu	Člen výboru Rady vlády pro záležitosti romské menšiny	

¹⁰ KRKO jsou ale i členy dalších grémií. Ne všichni veškerou svou činnost v závěrečné zprávě plně specifikovali.

Koordinátor	Pracovní skupina 1	Pracovní skupina 2	Pracovní skupina 3
	vyhlášeného Úřadem vlády na podporu implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků		
KRKO Olomoucký	Členka pracovních skupin pro Etnické menšiny a cizince	KRKO je členkou aktivity Policie ČR Tour de Dvůr působící v Přerově	Členkou skupiny Lokálního partnerství Přichystalova ul. v Olomouci
KRKO Zlínský	Tajemnice Komise Rady Zlínského kraje pro ohrožené sociálním vyloučením	KRKO je lektorkou v projektu Zlínského kraje „Multikulturní škola“	Dále je krajská koordinátorka: členkou Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny od října 2010 (jednání 6.4. a 7.11. 2011), členkou pracovní skupiny k vypracování Strategie boje proti sociálnímu vyloučení, problematika bydlení od března 2010, členkou Výboru pro spolupráci se samosprávami, členkou Výběrové komise pro individuální projekty Integrovaného operačního programu od března 2010, předsedkyní Monitorovacího výboru Agentury pro sociální začleňování od listopadu 2010 (jednání 5.4. a 22.9. 2011).
KRKO Liberecký	Člen pracovní skupiny pro prevenci kriminality		
KRKO Vysočina	Člen pracovní skupiny pro prevenci kriminality	Člen pracovní skupiny poskytovatelů sociálních služeb pro národnostní menšiny	
KRKO Pardubický	Komise Rady Pardubického kraje pro integraci romské komunity a dalších etnických skupin	Pracovní skupina „Cizinci, národnostní a etnické menšiny“	Komise Rady Pardubického kraje pro prevenci kriminality
KRKO Karlovarský	Člen Pracovní skupiny pro realizaci prevence kriminality.	Zapisovatel ve Výboru pro národnostní menšiny Zastupitelstva Karlovarského kraje	

6. Identifikace překážek, které brání koordinátorovi vykonávat efektivně činnost ve vztahu k příslušníkům romské menšiny

Překážky, které KRKO identifikovali v jednotlivých krajích, jsou shrnuty v následující tabulce.

Tab. č. 7 Překážky, které brání koordinátorovi vykonávat efektivně činnost ve vztahu k příslušníkům romské menšiny

Koordinátor Kraj:	Problémy bránící výkonu funkce koordinátora
KRKO Ústecký	<ol style="list-style-type: none"> 1. Špatná komunikace s některými obcemi, zejména s těmi, kde není romský poradce a těch je většina. 2. Nejednotná náplň práce terénních pracovníků v obcích. 3. Pozice koordinátorů (ale též terénních pracovníků a romských poradců v obcích) jsou často kumulovanými pozicemi, a řešení romské problematiky je tedy jednou z více řešených problematik.
KRKO Královéhradecký	Měsíční vyplňování výkazů práce koordinátora zbytečně zdržuje.
KRKO Jihomoravský	Žádné překážky nejsou.
KRKO Plzeňský	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nedostatečná úprava činnosti romských poradců pracujících na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností v právních předpisech (není upravena pracovní náplň, proto dochází ke kumulaci s ostatními agendami). 2. Nedostatečná vymahatelnost naplňování závazku obcí k realizaci politiky romské integrace.
KRKO Jihočeský	<ol style="list-style-type: none"> 1. Malý počet terénních pracovníků na obcích z řad Romů v místech s větší koncentrací romské komunity. 2. Nedostatečné metodické vedení krajských koordinátorů ze strany Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny. 3. Není uspokojivým způsobem na národní úrovni realizováno doporučení a plnění Koncepce romské integrace. 4. Měla by se zřídit funkce policejního asistenta a zdravotního terénního pracovníka.
KRKO Moravskoslezský	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení), realizuje obec aktivity na území obce v rámci své samostatné působnosti obcí. To, zda budou integrační aktivity na území obce realizovány, spadá rovněž do pravomocí samosprávy a výkon této realizace nejde ze strany koordinátorů pro romské záležitosti ovlivnit. 2. Vzhledem ke komplexní povaze řešení problematiky integrace, která

	<p>zasahuje do všech základních oblastí života (vzdělávání, bydlení, zdravotnictví, zaměstnanost), by měl být kladen důraz na větší vzájemné informování mezi jednotlivými resorty tak, aby bylo zabráněno případným duplicitním činnostem na jednom místě, případně zabráněno realizaci projektů, které už jinde byly vyhodnoceny jako nepřínosné.</p> <p>3. Vzhledem k zefektivnění plánování a realizaci integračních aktivit by mělo dojít k zajištění evaluace již realizovaných aktivit (např. v rámci výzvy OPLZZ 3. 2. č. 19.) a vyhodnocení jejich efektivity. Na základě evaluace by mohlo dojít k získání aktuálních efektivních nástrojů vhodných pro podporu do dalších období.</p> <p>4. Nedostatečné metodické vedení koordinátorů pro romské záležitosti ze strany Kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny.</p>
KRKO Olomoucký	<p>1. Ze strany zaměstnavatele neexistují žádné překážky, které by bránily vykonávat činnost ve vztahu k příslušníkům romské menšiny.</p> <p>2. Prohlubujícím problémem je přístup některých samospráv při návrzích směřujících např. k rozvoji sociálních služeb. Aktivity směřující k příslušníkům romských komunit jsou dle sdělení starostů vnímány negativně občany, vyžadována jsou represivní opatření a posílení počtu policistů, a to i v městech a obcích, kde objektivně nedošlo k nárůstu trestné činnosti.</p>
KRKO Zlínský	<p>1. Málo lidí na tak náročnou práci. Bylo by vhodné uvolnit program, který vyhláší Rada vlády ČR pro záležitosti romské menšiny na terénní práci pro obce tak, aby se mohly zapojit se svojí žádostí i kraje. Velkou pomocí by bylo zřízení funkce asistenta nebo terénního pracovníka pro krajského koordinátora, který by mohl být neustále v terénu, získávat informace a řešit romské záležitosti dle pokynů krajského koordinátora.</p> <p>2. Nedostatečné právní ukotvení funkce koordinátora. Ze zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin, ve znění pozdějších právních předpisů, obecní úřad obce s rozšířenou působností ve svém správním obvodu plní úkoly napomáhající výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti. Není dále v žádném jiném zákonném či podzákonném právním předpise uvedeno, jaké jsou to úkoly, není definována kontrola této konkrétní přenesené působnosti, ani kdo tuto kontrolu má realizovat. Není možné řádně zjistit a porovnat, jak obce tento zákon o národnostních menšinách plní.</p> <p>3. Malá vzájemná spolupráce Romů a obcí.</p>
KRKO Liberecký	<p>1. Složitá administrace dotačních titulů z EU, nedostupné pro obce.</p> <p>2. Nízká kompetence koordinátora ve vztahu k samosprávám.</p> <p>3. Nedostatek vzdělaných Romů.</p> <p>4. Masivní nárůst počtu ubytoven pro sociální skupiny.</p>
KRKO Vysočina	<p>1. Koordinátor je kumulovanou funkcí, často je spojován s funkcí sociálního kurátora, vedoucího sociálního odboru apod. To komplikuje výkon funkce.</p> <p>2. Koordinátor nemá dostatečnou legislativní oporu k efektivnímu prosazování romských záležitostí.</p>
KRKO Pardubický	<p>1. Dlouhodobá pracovní neschopnost koordinátorky pro romské záležitosti.</p> <p>2. Absence romských poradců ve většině obcí, případně jejich nízké úvazky v rámci kumulovaných funkcí.</p>

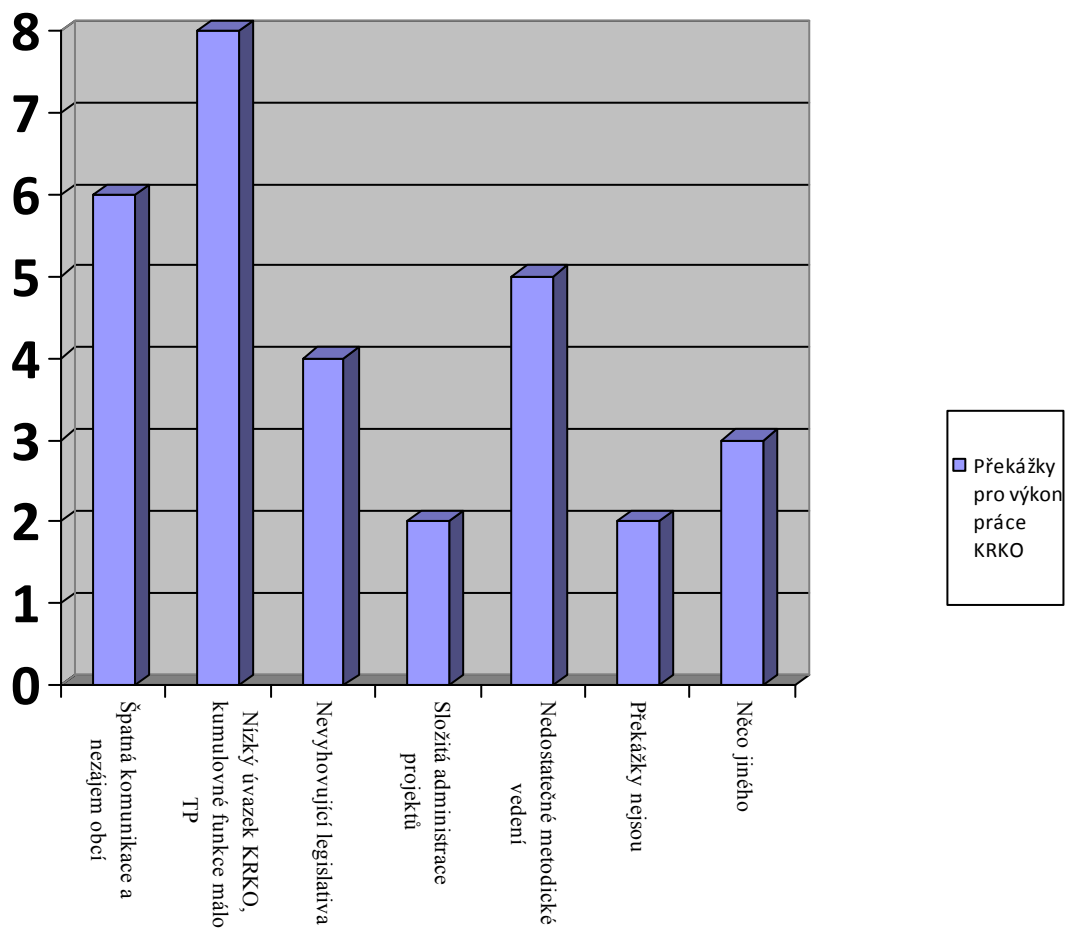
KRKO Karlovarský	1. Neochota obcí se danou problematikou zabývat. Vedení obcí neposkytuje romským poradcům dostatečnou podporu. 2. Obce většinou nevyvíjejí žádoucí a potřebné aktivity pro čerpání finančních prostředků z evropských strukturálních fondů, které jsou určeny na řešení problémů v sociálně vyloučených lokalitách a v romských komunitách. Zlepšení lze vidět v místech, kde působí Agentura pro sociální začleňování. 3. Kumulované funkce romských poradců a z toho plynoucí nedostatek času na řešení této problematiky.
---------------------	--

Z uvedeného výčtu je patrné, že na celé řadě překážek se KRKO shodli. Tam, kde existuje shoda velkého počtu KRKO, lze předpokládat, že se nejedná o specifické regionální problémy, ale problémy obecného rázu. Překážky v práci koordinátorů lze na základě jejich závěrečných zpráv identifikovat v následujících oblastech:

1. Komunikace s obcemi, při níž se KRKO setkávají s nezájmem o problematiku sociálně vyloučených lokalit.
2. Na úrovni obcí nejsou stanoveni romští poradci, kteří by problematiku řešili, nepodávají se projekty a nečerpají se prostředky zejména ze strukturálních fondů, které by na romské problémy bylo možné použít. V krajích, kde je nízký počet romských poradců, musí krajští koordinátoři často suplovat navíc i jejich funkci, což je nadměrně zatěžuje.
3. Nedostatek pracovníků, resp. pracovních úvazků, které jsou na problematiku vyčleněny. KRKO je kumulovanou funkcí, romskou problematiku řeší jen na část úvazku, nemá žádného asistenta, nemůže se problematice věnovat naplno, nemá partnery v obcích, anebo opět v rámci kumulovaných funkcí.
4. Nedostatečné právní ukotvení a legislativní podpora KRKO, nedostatečné vymezení popisu práce a pravomocí KRKO a romských poradců.
5. KRKO mají nízké nebo nevyjasněné kompetence ve vztahu k samosprávám.
6. Složitá administrace evropských projektů a dalších finančních zdrojů, zbytečná byrokratizace při získávání prostředků na programy týkající se romské menšiny.
7. Nedostatky v metodickém vedení KRKO a TP, malá informovanost, kvalifikovanost.

Frekvenci, jak jednotlivé oblasti byly zmiňovány, ukazuje následující graf:

Graf č. 5 Překážky, kterým KRKO v roce 2011 čelili při výkonu své funkce

7. Využití dotace Úřadu vlády ČR

Možnosti čelit sociálnímu vyloučení a neuspokojivé situaci romské menšiny jsou do značné míry determinovány ekonomickými možnostmi české společnosti. Proto je na místě otázka, zda byly v roce 2011 účelně využity finanční prostředky, které Úřad vlády ČR alokoval ve prospěch krajů za účelem zlepšení situace romské menšiny. Využití dotace pro krajské koordinátory naznačuje následující tabulka.

Tab. č. 8 Čerpání dotací z titulu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti a jejich využití ze strany krajů

Koordinátor	Poskytnutá dotace na základě rozhodnutí (Kč)	Skutečné čerpání dotace (Kč)	Rozdíl – vratka poskytnuté dotace	Skutečné celkové neinvestiční náklady projektu
KRKO Praha	-	-	-	-
KRKO Středočeský	-	-	-	-
KRKO Ústecký kraj	375 000	177 054	197 945	177 054
KRKO Královéhradecký	250 000	240 590	9 410	240 590
KRKO Jihomoravský	200 000	200 000	0	200 000
KRKO Plzeňský	250 000	247 834	2 166	247 834
KRKO Jihočeský	500 000	466 420,72	33 579,28	466 420,72
KRKO Moravskoslezský	425 000	394 771	30 229	394 771
KRKO Olomoucký	450 000	444 350,53	5 649	523 722
KRKO Zlínský	500 000	427 327	72 673	514 819
KRKO Liberecký	475 000	466 325	8 675	466 325
KRKO Vysočina	390 700	345 112	45 588	345 112
KRKO Pardubický	450 000	271 136	178 864	271 136
KRKO Karlovarský	300 000	211 505	88 495	211 505

Z rozpočtů jednotlivých projektů je patrné, že v Olomouckém a Zlínském kraji byl projekt financován ještě z jiných zdrojů než z dotací poskytnutých Úřadem vlády ČR a to do té míry, že se to projevilo i v rozpočtu projektu. V ostatních krajích sice byly některé akce, které spadají do problematiky romské menšiny, podpořeny krajskými úřady, krajské úřady však část projektu přímo nefinancovaly.

Až na jeden případ kraje vracely část dotace. Ve čtyřech případech se jednalo o malé částky do 10 tis. Kč. Více než 10 000 Kč z dotace vracely kraje uvedené v tabulce.

Tab č. 9 Kraje, které vracely část dotace do rozpočtu vyšší než 10 tis. Kč

Koordinátor	Rozdíl – vratka poskytnuté dotace
KRKO Ústecký kraj	197 946
KRKO Pardubický	178 864
KRKO Karlovarský	88 495
KRKO Zlínský	72 672
KRKO Vysočina	45 588
KRKO Jihočeský	33 579
KRKO Moravskoslezský	30 229

Důvody vrácení dotace byly následující:

Ústecký kraj:

Dotace byla rozpočtována na 12 měsíců na úvazek 0,75, ale z důvodu personálních změn byla funkce krajského koordinátora v roce 2011 realizována 9,5 měsíce. Ve 2. polovině roku 2011 došlo také k úpravě úvazku – snížení z 0,75 na úvazek 0,55. Výdaje za lektorské služby na schůzce romských poradců byly v průběhu roku z organizačních důvodů spolufinancovány z rozpočtu Ústeckého kraje.

Pardubický kraj:

V souvislosti s dlouhodobou nemocí a následným úmrtím krajské koordinátorky, paní Marty Válkové, nemohla být dotace plně vyčerpána.

Karlovarský kraj:

Přidělená dotace nebyla zcela vyčerpána z důvodu dlouhodobé pracovní neschopnosti koordinátora v průběhu roku 2011.

Zlínský kraj:

Vratka byla způsobena pozdním oznámením o schválení Směrnice č. 19/2011 vedoucího Úřadu vlády České republiky o poskytování neinvestičních dotací k financování programu v oblasti lidských práv ze dne 1. 10. 2011. Oznámení o této směrnici bylo doručeno krajskému úřadu až 2. 12. 2011, přičemž také nebyla ani zveřejněna na webu Úřadu vlády ČR

u příslušné žádosti o úpravu rozpočtu za rok 2011. Nebylo tak možné provést úpravu rozpočtu poskytnuté dotace ve prospěch osobních nákladů projektu z provozních nákladů, které byly upřesněny až ke konci roku 2011.

Vysočina:

Nebyla uskutečněna část projektů, kterou plánoval kraj realizovat, a byla uspořena část prostředků vhodným financováním z jiných zdrojů.

Jihočeský kraj:

Finanční prostředky, vrácené při finančním vypořádání, byly plánované především na vzdělávací akce pro pracovníky sociálních služeb a jiné subjekty přímo pracující s cílovou skupinou osob, ohrožených sociálním vyloučením nebo s obyvateli vyloučených lokalit (především romského etnika). Přes všechno úsilí koordinátora romských poradců se ale nepodařilo (až na jednu výjimku) dát dohromady dost velkou cílovou skupinu pro toto vzdělávání, tak aby bylo využití finančních prostředků efektivní. V současné době je (i díky OP LZZ a dalším evropským grantovým schématům) velmi zřetelný převis nabídky nad poptávkou. Proto se tito pracovníci v roce 2011 vzdělávali již v rámci jiných projektů, nebo tam svoji účast realizátorům přislíbili.

Moravskoslezský kraj:

Pracovní neschopnost koordinátora.

Z rozboru jednotlivých účetních položek vyplývá, že největší částky z dotace byly čerpány na mzdy KRKO. Na druhém místě stojí sociální a zdravotní pojištění. Výše dotace je zpravidla nejvíce ovlivněna výší mzdy KRKO a dalšími mzdovými výdaji. Další položky se týkaly telefonických poplatků, cestovného, nákladů na semináře a další formy komunikace se subjekty zabývajícími se problematikou Romů.

Z rozpočtů vyplývá, že činnost KRKO je téměř výhradně financována analyzovaným dotačním titulem. Krajské úřady KRKO poskytují pouze zázemí a podílejí se na financování činnosti KRKO jen minimálně nebo zprostředkovaně.

Výše dotace byla zcela vyčerpána jen v jednom případě. V sedmi případech byla vrácena částka vyšší než 10 tis. Kč. Největší částka byla vrácena v Ústeckém kraji, kde se jednalo o 53 % dotace; v Pardubickém kraji, kde bylo vráceno 39 % dotace a v Karlovarském kraji, kde bylo vráceno 29 % dotace. Ve všech třech případech se jednalo o případy dlouhodobé nemoci koordinátorů, nebo personálních změn či změn v úvazcích. V případě Ústeckého kraje byla funkce koordinátora vykonávána jen 9,5 měsíce.

Závěry a doporučení k organizaci a k procesu monitorování činnosti KRKO

Lze konstatovat, že dotační program Úřadu vlády ČR je efektivním nástrojem k zabezpečení financování výkonu funkce krajských koordinátorů pro romské záležitosti. Pokud by kraje získávaly finanční prostředky přímo ze státního rozpočtu prostřednictvím příspěvku na výkon přenesené působnosti, bylo by zde vysoké riziko, že by prostředky nebyly cíleně využity k efektivnější koordinaci státní politiky romské integrace a k řešení romských záležitostí ve spádové oblasti kraje.

Na základě předložených závěrečných zpráv lze konstatovat, že dotační prostředky byly ve všech případech použity k určenému účelu. Zejména v Ústeckém, Pardubickém a Karlovarském kraji nebyly však využity v plné míře, jelikož zde nebyla funkce KRKO s jeho povinnostmi a úkoly realizována v průběhu celého roku. V Ústeckém kraji byly důvodem nedočerpání dotace organizační změny, v Pardubickém kraji nemoc a úmrtí KRKO, v Karlovarském kraji nemoc KRKO. V ostatních krajích došlo k nedočerpání dotace v méně významné míře.

KRKO byli v jednotlivých krajích zařazeni nejednotně do organizační struktury krajského úřadu a výše jejich úvazku se v jednotlivých krajích lišila nikoli v závislosti na počtu a situaci romské menšiny v kraji, ale spíše v důsledku ad hoc rozhodnutí vedení krajského úřadu. Nejčastěji byli KRKO začleněni do odboru sociálních věcí. Funkce KRKO byla v roce 2011 zpravidla kumulována s jinými agendami KÚ, které v některých případech komplikovaly výkon funkce KRKO.

Nejednotné postavení krajských koordinátorů v rámci organizační struktury KÚ v praxi vede k tomu, že se KRKO více specializují na řešení těch problémů Romů, které jsou v působnosti organizační složky úřadu, do níž jsou zařazeni (např. specializace koordinátorů na oblast sociální, jsou-li zařazeni do odboru sociálních věcí či na vzdělávání, jsou-li zařazeni do odboru školství). Neadekvátní zařazení znemožňuje koordinátorům efektivně komunikovat s dalšími odbory napříč krajským úřadem, dále uplatnit ve spolupráci s nimi komplexní a multidisciplinární přístup, který by reagoval na specifické potřeby Romů v kraji a dostatečně reflektoval další dimenze jejich života, v nichž se nejčastěji projevuje sociální vyloučení (tj. oblast vzdělávání, zaměstnanosti, bydlení, zdraví či bezpečnosti).

Nadměrné zatížení některých krajských koordinátorů jinou agendou tříští jejich pozornost a úsilí o zlepšení situace romské menšiny. Je nutné si uvědomit, že v některých krajích musí koordinátoři navíc plnit i agendu romských poradců na úrovni obcí s rozšířenou působností, neboť zde nebyla v rámci obecního úřadu pozice poradce zřízena a není zde stanovena jiná styčná osoba, na kterou by se měly úřady při monitorování a koordinaci plnění úkolů napomáhajících integraci Romů obracet.

Koordinace, metodické vedení a přenos informací z ústředních orgánů byly realizovány nejčastěji ve vztahu k romským poradcům či jiným pracovníkům obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, k terénním pracovníkům, nevládním neziskovým organizacím zabývajících se Romy a ve vztahu ke vzdělávacím institucím. Komplikovaná komunikace byla konstatována při komunikaci s pracovníky obecních úřadů a se zastupitelstvem obcí s rozšířenou působností.

Výraznější rezervy v práci koordinátorů byly shledány v Ústeckém a Pardubickém kraji. Naopak ve Zlínském, Jihomoravském a Jihočeském kraji probíhala práce KRKO zcela v souladu s představami o úloze a činnostech KRKO tak, jak jsou vymezeny v podmínkách dotačního programu. Výsledky analýzy však mohou být v tomto ohledu ovlivněny neúplnými údaji, které některé kraje v závěrečných zprávách poskytly.

V dalším období realizátoři studie doporučují:

1. Stabilizovat pozici KRKO ve všech krajích a zdůrazňovat jejich význam pro zlepšení situace Romů směrem k vedení kraje, krajských úřadů i směrem k představitelům obcí.
2. Podpořit takové zařazení KRKO v rámci organizační struktury KÚ, které jim umožní snadný přístup k vedoucím osobnostem krajských úřadů při řešení krizových situací týkajících se romské menšiny, dále efektivněji koordinovat soubor intervencí směřujících k romské menšině napříč všemi útvary krajského úřadu.

Koordinátor by měl být rovnocenným partnerem pracovníků ostatních odborů úřadu, zároveň by měl mít přístup k informacím o opatřeních, které byly ve prospěch Romů uskutečněny jinými útvary KÚ i o jejich dopadech. Měl by mít komplexní přehled o všech nástrojích, které mohou být ke zlepšení situace romské menšiny v kraji využity tak, aby mohl tyto informace předávat vnějším subjektům na lokální i na národní úrovni.

3. Zvýšit úvazek KRKO na 1,00 v krajích s vysokou koncentrací Romů (zejména v Ústeckém a Moravskoslezském kraji); výše úvazku koordinátora by měla být přímo úměrná závažnosti situace Romů v kraji; vodítkem pro určení výše úvazku by mohla být Zpráva o situaci romské menšiny v krajích, která je jednou z příloh vládního materiálu Zpráva o stavu romské menšiny v ČR.
4. Posílit metodické vedení KRKO zabezpečované Sekcí pro lidská práva Úřadu vlády ČR a v rámci něj KRKO průběžně informovat o zákonných prostředcích a dalších nástrojích umožňujících snadnou komunikaci s představiteli obcí a implementaci politiky romské integrace na místní úrovni.
5. Stimulovat KRKO ke komplexnímu působení na situaci Romů, k aktivní participaci při tvorbě, plnění a monitorování naplňování koncepčních dokumentů a k působení v grémiích krajských úřadů, kde mohou ovlivnit situaci romské menšiny nejen v sociální oblasti, ale i v ostatních dimenzích jejich života jako např. oblasti

zaměstnanosti, bydlení, zdraví či bezpečnosti, kterým KRKO pozornost primárně nevěnují.

KRKO by měli být vedeni k tomu, že koncepční práce pro romskou menšinu není tematicky vymezena pouze oblastí sociálního zabezpečení, ale spočívá také v tvorbě opatření v oblasti zaměstnanosti, vzdělávání dětí i dospělých, v zabezpečování odpovídajícího bydlení, v prevenci kriminality a prevenci šíření rizikových forem chování na území vyloučených romských lokalit, v boji proti diskriminaci a extremismu a v zajištění kulturního vyžití menšiny.

Při výkonu funkce by se měli KRKO daleko více podílet na přípravách komplexněji pojatých plánů regionálního rozvoje v kraji než je tomu doposud. Z tohoto důvodu by měli být KRKO součástí kmenové struktury úřadu či by přímo měli být součástí týmu kanceláře hejtmana tak, aby se vymanili z agendy úzce zaměřené pouze na sociální problematiku. Omezení působnosti KRKO na sociální tematiku celkově snižuje jejich postavení, KRKO se tak stávají předáky sociálních pracovníků. Takto však nemohou být respektovanými rovnocennými partnery pracovníků ostatních institucí, se kterými by měli společně působit na všechny klíčové dimenze života Romů.

6. V případě kumulace funkcí dbát na to, aby agenda, s níž je funkce KRKO kumulovaná, souvisela s aktivitami vedoucími ke zlepšení situace romské menšiny v kraji; KRKO by neměli být rozptylováni zcela nesouvisejícími povinnostmi.
7. Sjednotit ve spolupráci s vedením jednotlivých krajů pracovní náplň krajských koordinátorů a prostřednictvím metodického pokynu také způsob průběžné evidence jejich činnosti, kterou provádějí formou měsíčních výkazů práce.

Doporučení pro další analytickou práci s koordinátory

Rozbor obsahu závěrečných zpráv lze považovat především za rozbor subjektivních vyjádření koordinátora. Stanoviska koordinátorů jsou vysoce ilustrativní, ale kusá z toho důvodu, že je KRKO vymýšlejí ad hoc na konci účetního období do zprávy. Je tedy otázkou, do jaké míry odrážejí jejich celoroční činnost. Je jistě zajímavé si povšimnout, že rozsah zprávy není přímo ovlivněn tím, zda koordinátor pracoval po celý rok a jak velký úvazek měl.

Domníváme se, že i nadále by měl koordinátor specifikovat do ZS obsah své práce. Ukazuje tím, na co se zaměřuje a klade důraz. Stejně tak je z analytického hlediska zajímavé, aby koordinátor volně formuloval překážky k práci. Na druhé straně se ukazuje jako neefektivní ad hoc vypočítávání, jakých schůzek, grémií a dalších činností se koordinátor zúčastnil, případně je organizoval. Z výkazů je zřetelné, že rozsah a kvalitu výčtu silně ovlivňuje spíše schopnost koordinátora písemně se vyjádřit a práci evidovat, než ji vykonávat. Z výkazů je patrné, že způsob evidence a evaluace práce KRKO není dostatečně propracován.

Doporučujeme proto uvažovat o interaktivních záznamnicích činnosti, které by koordinátor vyplňoval celoročně například tak, že by byl záznamník koncipován jako kalendář. Výsledek činnosti by se automaticky generoval v závěrečné přehledové tabulce. Méně sofistikované timesheety se používají na VŠ, kde si pedagogové zaznamenávají počet odučených hodin, zkoušení a konzultací. Jistě by též bylo možné propojit závěrečnou zprávu s měsíčními výkazy, aby KRKO nemuseli obojí tvořit paralelně. Důležité by ale bylo, aby výkaznictví KRKO zbytečně nezatěžovalo a spíše mu ulehčovalo práci. Proto je takový krok nutno předem vyzkoušet a použít již fungující řešení než platit vymyšlení něčeho nového, amatérského a nepraktického.

Co se týče optimalizace činnosti KRKO, doporučujeme při analýze jejich činnosti kombinovat analýzu závěrečných zpráv s ústním vyjádřením KRKO a s terénním šetřením. Racionálním počátkem by mohla být diskuse nad touto analytickou zprávou, k níž by se KRKO vyjádřili formou focus group nebo jinak uspořádané diskusní skupiny například u příležitosti pravidelných společných seminářů KRKO či u příležitosti jejich školení a předávání metodických informací (dvouhodinová diskuse by se zaznamenala a opět vyhodnotila).

Následně tvůrci zprávy doporučují terénní šetření, nikoli formou plošného výzkumu, nebo kontroly činnosti, ale formou zúčastněného pozorování, které by spočívalo v tom, že vyškolený výzkumník bude určenou dobu vykonávat paralelně s KRKO jeho agendu. Při té příležitosti může nejen pozorovat, ale pomůže KRKO i jako asistent. Zkušenost s činností vtělí do zprávy nebo studie, která může být opět diskutována formou focus group.

Veškerá navrhovaná řešení mají výhodu v tom, že jsou levná a účinná.

Literatura

Bernard, H. R. 2000. *Social Research Methods*. London: Sage.

Gadamer, H. G. 2000. *Text a interpretace*. Praha: Oikoymenh.

Geertz, C. 2000. *Interpretace kultur*. Praha, Slon.

Gojová, A., Bradová, J., Köttnerová, R., Pavlisková, K. 2007. *Metodická příručka k výkonu přenesené působnosti v oblasti prosazování práv příslušníků romské komunity a integrace romské komunity do společnosti*. Ostrava: Ostravská univerzita.

Hendl, J. 2004. *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha: Portál.

Hendl, J. 2005. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál.

McKee, A. 2003. *Textual Analysis*. London, Sage.

Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2011. Praha, Rada vlády pro záležitosti romské menšiny 2012. Dostupné na: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/aktuality/zprava-o-stavu-romske-mensiny-v-cr-za-rok-2011-100979/>.